

leczniczy

pod redakcją Józefa Jankowiaka

Państwowy Zakład Wydawnictw Lekarskich

MASAŻ LECZNICZY

POD REDAKCJĄ

PROF. DR MED. JÓZEFA JANKOWIAKA

WARSZAWA 1974

PAŃSTWOWY ZAKŁAD WYDAWNICTW LEKARSKICH

SPIS TREŚCI

Wstęp	8
1. Krótki rys historyczny	11
2. Podział ciała ludzkiego na części i okolice	15
Układ mięśniowy	16
Podział topograficzny mięśni	18
Kształt, budowa oraz narządy pomocnicze mięśni szkieletowych	18
Mięśnie głowy	20
Mięśnie szyi	22
Mięśnie klatki piersiowej	23
Mięśnie brzucha	25
Mięśnie grzbietu	26
Mięśnie kończyny górnej	28
Mięśnie kończyny dolnej	33
Układ naczyniowy tętniczy i żylny	38
Naczynia krążenia małego albo płucnego	39
Naczynia krążenia dużego	39
Układ chłonny	44
Układ nerwowy	46
3. Fizjologia układu nerwowego i mięśniowego	50
Neurony — podstawowy element układu nerwowego	51
Fizjologiczne podstawy powstawania procesu pobudzenia	54
Podział układu nerwowego	56
Rdzeń kręgowy	57
Rdzeń przedłużony	60
Zamózgowie	60
Śródmózgowie	61
Międzymózgowie	61
Kresomózgowie	62
Receptory	65
Układ nerwowy obwodowy	67
Układ nerwowy autonomiczny	67
Fizjologia mięśni szkieletowych	71
Energetyka skurczu mięśnia	73
Skurcze mięśni szkieletowych	74
Układ nerwowy a czynności ruchowe	77
4. Cechy psychofizyczne masażyстів i charakterystyka pomieszczeń zabiegowych	79
Kwalifikacje zawodowe masażyści	79
Cechy psychofizyczne masażyści	79
Higiena osobista masażyści	80
Warunki ogólne wykonywania masażu	80
Higiena i bezpieczeństwo chorego podczas masażu	81
Lokalizacja i wyposażenie pomieszczeń do masażu	82
Zasady planowania i projektowania pomieszczeń zabiegowych	83

5. Wskazania i przeciwwskazania do stosowania masażu	86
Wskazania do masażu całkowitego	86
Wskazania do masażu częściowego	87
Przeciwwskazania do stosowania masażu	89
6. Masaż klasyczny	91
Część ogólna — podstawowe sposoby masażu klasycznego	91
Głaskanie	91
Ugniatanie	92
Rozcieranie	93
Oklepywanie	94
Wstrząsanie (wibracja)	94
Część szczegółowa	95
Masaż głowy	95
Masaż szyi	96
Masaż karku i grzbietu	97
Masaż przedniej powierzchni klatki piersiowej	101
Masaż kończyn	101
Brzuch	121
Masaż całkowity	123
7. Masaż segmentarny	125
Ogólna technika masażu segmentarnego	127
Ułożenie chorego	128
Wykonanie zabiegu	129
Chwyty stosowane w masażu segmentarnym	130
Dawkowanie masażu	131
Częstość stosowania masażu segmentarnego	132
Wskazania ogólne	132
Wskazania szczegółowe	133
Choroby gośćcowe	133
Choroby urazowo-ortopedyczne oraz choroby układu nerwowego	135
Choroby wewnętrzne	145
Choroby kobiece	156
Bóle głowy	157
8. Masaż pod natryskiem metodą Aix-les-Bains	161
Technika zabiegu	163
Wskazania lecznicze	165
9. Masaż podwodny mechaniczny	166
Pomieszczenie	166
Rodzaje postępowania w masażu podwodnym	171
Technika zabiegu	172
Działanie masażu podwodnego na ustrój	175
Wskazania do masażu podwodnego	175
10. Masaż wibracyjny	177
Masaż wibracyjny aparatem Aquavibron	177
Masaż wibracyjny w środowisku wodnym	179
Masaże wirowe	179
Masaż aparatem Aquavibron	182
Masaż wibracyjno-próżniowy	183
11. Masaż synkardialny	186
Podstawy fizjologiczne działania masażu synkardialnego	187
Aparatura	187
Wskazania i przeciwwskazania do leczenia masażem synkardialnym	191
Ocena wyników leczenia masażem synkardialnym	191

12. Masaż leczniczy głowy i szyi	194
Masaż nosa	195
Masaż gardła i krtani	196
Masaż ucha	197
Masaż szyi	198
Masaż ślinianek	199
Masaż tkanek jamy ustnej	199
13. Masaż w celach higieniczno-kosmetycznych	205
Ruch jako zabieg kosmetyczno-higieniczny	205
Gimnastyka higieniczna	205
Masaż higieniczno-kosmetyczny twarzy	208
Wskazania	209
Automasaż twarzy	214
Skorowidz	215